

ЗУСТРІЧ ІЗ КРЕМЕНЕЦЕМ – У ПЕРЕМИШЛІ

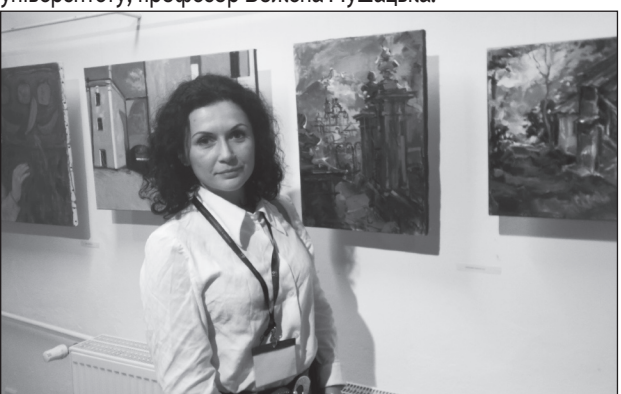
Існують життєво важливі програми, які в силу свого невичерпного змісту, об'єктивної необхідності та глобальної значимості не можуть бути завершеними ніколи. До таких програм належать комплекси заходів міжнародних взаємин, співпраця між національними спільнотами, окремими їх представниками, особливо діями духовної сфери і таких важливих її секторів, як наука й освіта. Це підтвердив V Міжнародний науково-мистецький симпозіум "Зустрічі в Кременці", що проходив у польському місті Перемишль. Головним організатором Симпозіуму виступив Краківський педагогічний університет імені Комісії Едукації Народової, з яким співпрацювали Кременецька гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, Університет ім. Бєскупя Костянтина Преславського (Болгарія), Товариство Форум Інноваційний "Одін" (м.Краків), Центр культури і науки "Замок" у Перемишлі, Музей ім. професора Станіслава Фішера (м.Бохня), Історичний музей (м.Замосць), Музей Перемишлянської землі, мистецькі галереї в Саноку, Замосці, Островці Свентокшинським.

До програми "Зустрічей..." увійшов комплекс заходів науково-освітнього та культурно-мистецького характеру. Учасники Симпозіуму відвідали міжнародну виставку сучасного мистецтва "Зустрічі в Кременці", яку патрунувала відомий польський мистецтвознавець і громадський діяч, активний учасник та організатор творчих контактів з нашою академією, професор Тереза Жебровська. Нв виставці були представлені роботи українських і польських майстрів пензля, виконані під час кременецьких пленерів і пов'язані з кременецькою тематикою. Ще одна художня виставка приймала гостей науково-мистецького форуму в Галереї Музею Перемишлянської землі. Тут були представлені картини польського художника Марціна Самліцького за тематикою "Бохня – Париж – Кременець", що їх надав зі своєї збірні Музей ім. професора Станіслава Фішера в Бохні. Директор цього музею Ян Флача розповів про творчість митця, котрий своїм пензлем об'єднав польське, французьке й українське міста. Не обійшлося і без музичної частини "Зустрічей...": учасників Симпозіуму запросили на тематичний концерт "Польська музика на Кресах", підготовлений хором "Освіта" та оркестром Краківського педагогічного університету.

До складу делегації нашої академії, очолюваної ректором, професором Афанасієм Ломаковичем, увійшли декан гуманітарного факультету, доцент Володимир Мазурок, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Олександра Панфілова і молодий науковець цієї ж кафедри Світлана Ткачук.

Ядром "Зустрічей..." стала Міжнародна міждисциплінарна наукова конференція "Кременець – Волинські Афіни: історичний, освітній і мистецький простори" як своєрідна форма міжнародного діалогу з нагоди 210-ліття заснування Волинської гімназії та ювілейних дат її фундаторів – 250-річчя з дня народження Тадеуша Чацького і 265-ліття від дня народження Гуго Коллонтая. Організатори чітко означили мету цього наукового форуму: вивчення науково-освітніх проблем сучасної вищої школи, обмін досвідом представників різних культур у науково-дослідній, дидактичній і мистецтвознавчій сферах, визначення ролі Кременця як "Волинських Афіни" – міста, що відіграло безпрецедентну роль у розвитку сучасної наукової думки, освіти, культури і мистецтва. До роботи в Науковому комітеті конференції були запрошені ректор академії, професор Афанасій Ломакович і кандидат мистецтвознавства Олександра Панфілова.

Учасників конференції вітали проректор Краківського педагогічного університету, професор Казімеж Карольчак і директор Інституту дошкільної і шкільної педагогіки цього ж університету, професор Божена Мушацька.

Виконання програми пленарного засідання Міжнародної наукової конференції розпочалося доповіддю ректора нашої академії, професора Афанасія Ломаковича "Від ретроспективи – до перспективи. З нагоди 210-ліття заснування Волинської гімназії", де показано, що потужний імпульс до розвитку національної культури з'являється в точці перетину з духовною культурою іншого народу. Такою точкою перетину української та польської національних культур в духовному часопросторі стало формування системи навчальних закладів на Волині в першій третині XIX століття з участю діячів польської культури, насамперед Тадеуша Чацького, Гуго Коллонтая та їх соратників. Доповідач проілюстрував, що плодами практичної діяльності цієї плеяди педагогічних сподвижників вдалині нащадки користуються донині, і їх освітні ідеї стали не лише об'єктом наукових досліджень, а й реалізуються в освітній сфері сучасного соціуму. Доказ цьому – використання організаційно-методичного досвіду фундаторів Волинської гімназії у визначення векторів і

реалізації програми розвитку Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка на ближню та віддалену перспективу. Важливі елементи такої програми – зміцнення статусу академії в системі національної освіти та розширення всесторонніх зв'язків з вищими навчальними закладами інших країн.

Ректор академії проінформував учасників конференції про широку палітру ювілейних заходів, здійснених у нашій альма-матер з нагоди її 210-ліття та ювілейних дат її засновників. Було наголошено, що в ювілейних урочистостях брали участь представники багатьох закладів освіти, наукових і культурно-освітніх установ України та Польщі, громадських організацій, органів державної влади та самоврядних струк-

тур. Гості були присутніми на відкритті пам'ятника Тадеушу Чацькому в академії та меморіальної таблиці на будинку, де він проживав. Для них художні колективи та окремі виконавці дали театралізований ювілейний концерт в історичній Концертній залі ім. Гуго Коллонтая. Доповідач зробив детальну характеристику змістової серцевини ювілейних урочистостей – Міжнародної наукової конференції "Волинські Афіни: трансформації між історією та сучасністю", до програми якої включено 69 наукових повідомлень 46 українських і 23 польських науковців.

На завершення виступу професор Афанасій Ломакович вручив господарям наукового форуму антологію "Слово про Кременець", де зібрані твори українських, польських та інших авторів про наше місто, та збірник наукових праць українських і польських дослідників "Волинські Афіни: між історією та сучасністю" за редакцією професора Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині Анджея Шмита і професора Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка Генріха Стронського.

До програми пленарного засідання конференції увійшла доповідь декана гуманітарного факультету, доцента Володимира Мазурка "Тадеуш Чацький як історичний посланець освіти". У доповіді висвітлюються основні педагогічні ідеї засновника Волинської гімназії, що відзначалися високим гуманізмом, справжнім демократизмом і наближеністю до народу. Підкреслено, що призначення освіти Чацький бачив у консолідації нації, в забезпеченні суспільної злагоди, для чого необхідна була єдина загальнодержавна система освіти. Поширення знань у суспільстві, вважав він, однаковою мірою необхідне для всіх: і для тих, хто управляє (прийняття рішень має бути обгрунтованим і мудрим), і для тих, хто виконує (виконання вимагає сумлінності й усвідомлення важливості здійснюваної роботи).

Витримав випробування часом пропагований Чацьким основний принцип управління освітою: єдність навчання, виховання, мовної політики, політичної рівноправності громадян. Залишається непорушним принцип вирішального впливу особистості педагога на свідомість вихованців, а звідси – на якість та ефективність їх участі в суспільному житті. Згадується, що вже у ті часи фундатор Волинської гімназії значну увагу приділяв питанням контролю за навчальним процесом, зокрема аналізу результатів освітньої діяльності, де проглядаються паростки сучасного моніторингу освіти. Роль освіти Чацький бачив ще й у тому, що освічений народ завжди прагне свободи і ніколи не втратить своєї мови, культури, держави, а якщо таке й трапиться, – поверне їх.

Кандидат мистецтвознавства Олександра Панфілова доповідала "Про мистецтво Кременеччини 20 – 30-х рр.. XX століття", де зазначила, що міжвоєнний період в українському мистецтві визнається добою складних взаємовпливів українських і польських культурних тенденцій. Волинь у повній мірі поєднувала в собі всі протиріччя та символізм місцевих культурних традицій і модерних естетичних віянь польської еліти. Діаметрально протилежні за мистецькою суттю явища співіснували на волинських теренах, намагаючись здобути прихильність населення. У той період Кременець був одним із регіональних центрів культури: тут вирувало театральне і музичне життя, проходили постійні художні виставки і пленери. Багато працював у цьому напрямі колектив Кременецького ліцею. Була закладена Музична канікулярна студія, слухачами якої ставали вчителі шкіл, люди з відповідною музичною підготовкою. Студія організовувала місцеві курси за різноплановою музичною тематикою, ознайомлювала слухачів із шедеврами різних епох і народів. До лекцій запрошувалися музичні фахівці з консерваторій, в тому числі і з Варшавської. Культурно-освітня робота доповнювалась творчою діяльністю аматорських колективів. У 30-х роках минулого століття на Волині діяла ціла мережа хорів: 12 хорів

сільської молоді у Кременецькому повіті, 4 хори стрілецького об'єднання, 7 хорів Луцького шкільного округу, 23 хори колишніх вихованок, 7 вчительських хорів при педагогічних конференціях, десятки вчительських і народних хорів, хори середніх шкіл.

У Кременці діяла школа народного танцю під керівництвом балетмейстера В.Авраменка, кілька самодіяльних танцювальних колективів. Музично-театральні події у краї тісно пов'язані з діяльністю "Просвіти", яка проводила роботу по створенню мережі самодіяльних мистецьких гуртків, а також організовувала гастролі професійних колективів, зокрема Українського Волинського театру, Польського Волинського театру, популярними були виступи кобзарів і лірників, що свідчило про стабільність традицій українського музичного життя.

Ентузіасти Кременецького ліцею створили фотографічну майстерню, а згодом і студію образотворчого мистецтва. В окремих класах ліцею були запроваджені лекції з мистецтва художньої фотографії. Організовувались масштабні фотовиставки: у виставці кременецьких майстрів 1932 року брали участь 24 автори, які представили 221 роботу, що їх за 10 днів переглянули більше 800 відвідувачів. З ініціати професора С.Схейбала була створена кременецька Канікулярна художня студія, кожен учасник якої залишав для місцевої Галереї мистецтв одну свою роботу. Окремі члени Студії залишилися в Кременці на постійне проживання. Розвиток театрального, музичного та художнього мистецтва на Кременеччині у міжвоєнний період засвідчує роль міста і регіону як важливого культурного осередка Волині.

Науковець кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Світлана Ткачук представила власне дослідження "Кременецький період творчості Владислава Галімського у контексті українсько-польських мистецьких взаємин кінця XIX – початку XX століття". Аналізуючи матеріали про тогочасний культурно-мистецький простір, вона зазначила факт посилення творчих контактів між Україною та Польщею. До плеяди майстрів, які упродовж свого творчого життя були пов'язані з українською тематикою, належав Владислав Галімський – живописець, пейзажист, педагог, засновник малярської школи-студії в Києві. Дослідники-мистецтвознавці наголошують, що біографія Галімського вписується в лінію висхідного розвитку українсько-польських мистецьких взаємин.

Якщо киявський період життя художника певною мірою досліджений, то кременецький період, пов'язаний з його роботою в Кременецькому ліцеї, та останні роки життя, проведені у польському місті Бидгош, залишаються невивченими, що не дає змоги належно оцінити його внесок у мистецьку спадщину українського народу та в українсько-польські мистецькі відносини. Про останнє засвідчує його участь у щорічних художніх виставках у Варшаві упродовж 1900 – 1904 та 1913 – 1914 років.

Серед творів В.Галімського переважає реалістичний пейзаж. Досить часто художник вводить у пейзаж дійових осіб чи жанрові сцени з життя простого народу. Маючи польське коріння (за власноруч написаною ним анкетой: поляк, римо-католик), приїздить з Києва до Кременця і з 1925 року вісім років працює вчителем рисунка, організатором художніх виставок, для яких виконує власні роботи ("Зимовий вечір", "Захід сонця.Кременець", "Вид на старе місто. Кременець", портрети Гуго Коллонтая і Тадеуша Чацького) та пленерів, дає приватні уроки малювання. Його картини, зокрема архітектурний пейзаж "Кременець", мають історичну цінність: на них зображено багато об'єктів, яких уже немає, більшість були знищені в роки Другої світової війни. Останній період життя художника пов'язаний з м.Бидгош (тоді – Бломберг, Західна Прусія) залишається невідомим.

До програми Міжнародної наукової конференції "Кременець – Волинські Афіни: історичний, освітній і мистецький простори" також були включені наукові повідомлення кандидата мистецтвознавства, завідувача кафедри гри на музичних інструментах і вокально-хорових дисциплін Оксани Легкун ("Просвітницька діяльність музикантів у контексті розвитку музичної культури Кременеччини 20 – 30-х років XX століття") і науковця цієї ж кафедри Оксани Дедю ("До питання українсько-польських взаємин у сфері музичного фольклору на Кременеччині кінця XVIII – початку XIX століття") і члена кафедри методики викладання мистецьких дисциплін Юлії Янчук ("Роль мистецького життя Кременеччини 30-х років XX століття у формування творчості Ростислава Глуква").

... V Міжнародні "Зустрічі з Кременцем" у польському Перемишлі завершилися. Нові зустрічі чекають українських і польських науковців, митців, педагогів в інших містах. Але де б вони не відбувалися, форми, зміст і їх духовне наповнення залишаться кременецькими і вони проходять під девізом, що викарбуваний на логотипі цього міжнародного Симпозіуму: "З хорошими намірами, Кременець!".

